

ВІННИЦЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ
ДЕПАРТАМЕНТ ГУМАНІТАРНОЇ ПОЛІТИКИ
ВІННИЦЬКА ОБЛАСНА СТАНЦІЯ ЮНИХ НАТУРАЛІСТІВ

СХВАЛЕНО

Науково-методичною радою
КВНЗ «Вінницька академія
неперервної освіти»
Протокол № 3
від 28.08 2021 р.

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказом Департаменту
гуманітарної політики Вінницької
обласної державної адміністрації
№ 1836 2021 р.

**Навчальна програма з позашкільної освіти
еколого-натуралістичного напрямку
«Рослини і тварини – символи України»**

1 рік навчання

Вінниця 2021

Міністерство освіти і науки України
Департамент гуманітарної політики
Вінницької обласної державної адміністрації
Вінницька обласна станція юних натуралістів

ОБГОВОРЕНО ТА ПОГОДЖЕНО
Методичною радою Вінницької
обласної станції юних натуралістів,
протокол № 2 від 13.04.2021р.
Голова ради
 Н.А.Шмаль

ЗАТВЕРДЖЕНО
Педагогічною радою Вінницької
обласної станції юних
натуралістів,
протокол № 2 від 31.05.2021р.
Голова ради
 О.А. Драгомирецька

Навчальна програма з позашкільної освіти
еколого – натуралістичного напрямку
«Рослини і тварини – символи України»
1 рік навчання

м. Вінниця 2021 р.

Міністерство освіти і науки України
Департамент гуманітарної політики
Вінницької обласної державної адміністрації
Вінницька обласна станція юних натуралістів

СХВАЛЕНО

Науково-методичною радою
КЗВО «Вінницька академія
безперервної освіти»

Протокол від 28 серпня 2021 року № 3

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Департаменту гуманітарної
політики обласної державної
адміністрації

від 01 грудня 2021 року № 936

«Рослини і тварини – символи України »

навчальна програма з позашкільної освіти

еколого-натуралістичного напрямку

1 рік навчання

Укладач:

Панчук Марина Петрівна - керівник гуртка Вінницької обласної станції юних натуралістів

Рецензент:

Іваськевич Г.Л. – методист Вінницької обласної станції юних натуралістів.

Міністерство освіти і науки України
Департамент гуманітарної політики
Вінницької обласної державної адміністрації
Вінницька обласна станція юних натуралістів

ОБГОВОРЕНО ТА ПОГОДЖЕНО
Методичною радою Вінницької
обласної станції юних натуралістів,
протокол №_____ від _____2021р.
Голова ради
_____ Н.А.Шмаль

ЗАТВЕРДЖЕНО
Педагогічною радою Вінницької
обласної станції юних натуралістів,
протокол №від_____2021р.
Голова ради
_____ О.А.Драгомирецька

«Рослини і тварини – символи України»

навчальна програма з позашкільної освіти

еколого-натуралістичного напрямку

1 рік навчання

Вінниця 2021

Укладач:

Панчук Марина Петрівна - керівник гуртка Вінницької обласної станції юних натуралістів

Рецензент:

Іваськевич Г.Л. – методист Вінницької обласної станції юних натуралістів.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

З далекої давнини до нас дійшли легенди, казки, перекази, присвячені рослинам і тваринам. Кожен народ має свої святині, свої символи, опоетизовані образи дерев, квітів, птахів, тварин.

Починаючи з колиски, наші пращуринамагалися прищеплювати немовлятам священне ставлення до всього, що оточувало дитину.

Навчання дітей у гуртку "Рослини і тварини - символи України" сприятиме відновленню духовних традицій українського народу, змусить їх частіше звертатись до світогляду наших предків, які вважала природу Матір'ю всього суцього.

Працюючи за даною програмою, члени гуртка, учнів молодших класівознайомлюються з найбільш популярними в Україні рослинами: калиною, вербою, тополею, дубом, барвінком, волошкою, маком, конвалією, чорнобривцями, мальвами, соняшником, ромашкою, льоном та тваринами: вовком, лисицею, зайцем, їжаком, коровою, козою, кроликом. Росинам і тваринами, які віддавна особлюють красу України, духовну міць народу, засвідчують любов до рідної землі.

Дана програма допоможе активізувати пошукову і пізнавальну діяльність учнів по збирання й вивченню українського фольклору, звичаїв, градація, виховувати патріотичні почуття, розуміння народних символів.

Вихованці гуртка поглиблюють свої знання з природничих дисциплін про будову та різноманітність рослинного та тваринного світу, про взаємозв'язки живої і неживої природи, роль людини в природі, правила поведінки в природі, уміння орієнтуватися в природному середовищі.

Розділи програми передбачають також зв'язок теоретичного матеріалу з практичним. Це проведення проведення виставок дитячих малюнків, вікторин, конкурсів, оформлення колекції гербарію травянистих рослин – символів України, складання оповідань, казок на природоохоронні теми, тематичних вечорів. екскурсій у природу, робота в куточку живої природи, проведення спостережень, проведення дослідів, догляд за рослинами та тваринами.

Мета програми:

- ознайомлення гуртківців із рослинами та тваринами символами України;
- поглиблення знань з природничих дисциплін;
- систематизація знань, здобуття учнями додаткових знань, умінь та навичок у процесі вивчення біорозмаїття рослинного та тваринного світу;
- значення рослин та тварин у природі та житті людини;
- розвивати екологічне мислення, увагу, вміння працювати з літературою
- виховувати колективізму в роботі, формування екологічної культури особистості, бережливе ставлення до природи, підготовка до різноманітних конкурсів, акцій.

Завдання програми:

- вивчити будову, біологічні особливості окремих видів рослин – символів України;
- активізувати пошукову і пізнавальну діяльність учнів по збиранню й вивченню українського фольклору, звичаїв, традицій, виховувати патріотичні почуття, розуміння народних символів;
- виховання почуття любові до природи рідного краю та традицій українського народу;
- залучення дітей до участі в природоохоронних акціях та операціях, заходах, конкурсах.
- ознайомлення учнів із цілющими властивостями найпоширеніших рослин нашої місцевості.
- застосування інноваційних і новітніх технологій навчання.
- ознайомити з правилами догляду та за рослинами та тваринами.

Форми навчання:

У роботі гуртка використовуються такі методи організації навчально-виховного процесу: розповідь, пояснення, бесіди із застосування наочності, дослідження, практичні заняття, проводити екскурсії під час яких дітям

надається можливість порівнювати явища і об'єкти живої та неживої природи.

Навчальна програма гуртка «Рослини і тварини – символи України»реалізується в гуртках еколого – натуралістичного спрямування для учнів 1-4 класів, розрахована на 144 години, 4 години, на тиждень. Тривалість заняття для першого класу:35хвилин + 35хвилин з перервою 10 хвилин, для учнів 2-4 класів: 45хвилин + 45хвилин з перервою 10 хвилин, 2 рази на тиждень, тобто, включаючи перерви, тривалість кожного заняття гуртка 2 академічні години.

Програма розроблена на основі Програми для еколого-натуралістичних гуртків позашкільних закладів. Затверджена Міністерством освіти України, Інститут змісту і методів навчання, Український державним еколого – натуралістичний центр учнівської молоді. Київ 1996.

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ п/п	Назва розділу	Кількість годин		
		Теоретичні заняття	Практичні заняття	Разом
1.	Вступ.	4	2	6
2.	2. «Осіньне розмаїття квітів»	4	14	18
3.	3. «Без верби і калини нема України»	4	16	20
4.	4. «Тополі арфи гнуть.»	4	6	10
5.	5. «Дуб – символ могутності та довголіття»	2	6	8
6.	6. " Ой у вишневому саду "	2	4	6
7.	7. "Символіка, пов'язана з квітами"	20	28	48
8	8. "Тварини – символи України"	12	14	26
9.	Підсумкові заняття		2	2
	Всього	52	92	144

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. ВСТУП (6 ГОД.)

Теоретична частина. Агітаційна робота в навчальних закладах міста. Ознайомлення з планом роботи гуртка. Інструктаж з правил техніки безпеки.

Практична частина.

Екскурсія до куточків живої природи станції юних натуралістів.

2. "ОСІННЄ РОЗМАЇТТЯ КВІТІВ" (18 ГОД.)

Теоретична частина.

Осіннє розмаїття квітів – символів України. Лікарські рослини – символи України.

Практична частина.

Екскурсії: До парку з метою ознайомлення з осінніми рослинами – символами України. В природу з метою фенологічних спостережень за трав'янистими рослинами- символами України. На ділянку лікарських рослин станції юних натуралістів.

Практичні роботи: Збирання легенд, казок, оповідань про осінні квіти– символи України. Екологічна гра «Подорож лікарськими рослинами – символами України». Інсценізація вистави «Суд над отруйними рослинами». Збір та створення колекції насіння «Трав'янисті рослини – символи України».

3. "БЕЗ ВЕРБИ І КАЛИНИ НЕМА УКРАЇНИ" (20 ГОД.)

Теоретична частина.

Калина – найбільш шанована рослина в Україні. Цілющі та лікарські властивості калини. Верба її види, місця поширення.

Практична частина.

Екскурсії: В природу з метою спостереження за змінами, які відбуваються з калиною восени. В природу з метою ознайомлення із різними видами верби.

Практичні заняття: Використання калини в народних обрядах, звичаях, збирання гуртківцями народних легенд та переказів про

калину. Калина в творах українських поетів та письменників. Створення декоративного панно «Грона калини». Збирання гуртківцями легенд та переказів, народних звичаїв пов'язаних з вербою. Конкурс віршів в яких оспівується верба. Підготовка робіт на виставку малюнків «Без верби і калини нема України».

4. "ТОПОЛІ АРФИ ГНУТЬ." (10 ГОД.)

Теоретична частина.

Тополі їх види, місця поширення. Значення тополі в природі та в житті людини.

Практична частина.

Екскурсія в природу з метою ознайомлення з різними видами тополь.

Практичні заняття: Збирання гуртківцями народних легенд про тополю. Конкурс віршів, казок та пісень про тополю.

5. "ДУБ - СИМВОЛ МОГУТНОСТІ ТА ДОВГОЛІТТЯ" (8 ГОД.)

Теоретична частина.

Найпоширеніші види дуба в Україні, його значення для життя людини і природи.

Практична частина.

Екскурсія в природу з метою ознайомлення з дубом.

Практичне заняття: Використання ліків з дуба в народній медицині. Оспівування дуба як символу могутності й довголіття в народній творчості.

6. "ОЙ У ВИШНЕВОМУ САДУ..." (6 ГОД.)

Теоретична частина.

Вишня - символ рідної землі та України.

Практична частина.

Практичне заняття. Конкурс віршів та пісень у яких оспівується вишня. Збір інформації про народні легенди та перекази.

7. "СИМВОЛІКА, ПОВ'ЯЗАНА З КВІТАМИ" (48 ГОД.)

Теоретична частина.

Барвінок його види, особливості, місця поширення. Фіалка її особливості, види та місця поширення. Волошка її види, поширення в природі. Мак його особливості, поширення в природі. Снодійна властивість маку. Конвалія. Походження і місця поширення, її лікарські властивості. Кульбаба походження і місця поширення. Легенди про походження квітки. Походження і місця поширення ромашки, її лікувальні властивості. Народні легенди та перекази про квітку. Льон особливості, поширення в природі. Первоцвіти - перші провісники весни. Рослини України занесені до Червоної книги.

Практична частина.

Практичні заняття: Оспівування барвінку в народних легендах, обрядах, звичаях. Підготовка робіт дитячої творчості «Барвінок – символ віри у свої сили». Збирання легенд, оповідань про походження фіалки. Збирання легенд про походження квітки волошки. Виготовлення об'ємної листівки «Волошка – окраса хлібних нив». Збирання легенд, оповідань про походження маку. Виготовлення об'ємної листівки «Сей світ, як маків цвіт». Конвалія у творах українських письменників та поетів. Підготовка робіт на виставку малюнків «Конвалія – ніжна чарівність весни». Виставка робіт дитячої творчості «Квіти - окраса полів». Виготовлення та оформлення колажу «Трав'янисті рослини – символи України». Створення каталогу "Рослини - символи України". Участь у природоохоронній операції «Первоцвіт», виготовлення агітаційних листівок.

Екскурсії: До лісової галявини та галявини первоцвітів станції юних натуралістів.

8. "ТВАРИНИ - СИМВОЛИ УКРАЇНИ" (26 ГОД.)

Теоретична частина.

Різноманітність тваринного світу України. Тваринний світ Вінниччини. Тварини – символи України. Птахи - символи України. Зниклі та зникаючі тварини, причини загибелі їх і зменшення кількості видів. Охорона тваринного світу України. Тварини України, які занесені до Червоної книги.

Практична частина.

Екскурсії: дозоопарку для ознайомлення з видовим складом тварин. До лісу з метою ознайомлення з умовами існування різних видів тварин. В природу з метою ознайомлення із птахами рідного краю.

Практична робота:

Екологічна гра «Пташиний годинник». Зоологічна гра «Природні синоптики: звірі, птахи та комахи». «Казкові звірі» виготовлення тварин у техніці оригамі. Оформлення фотосвітлин «Тварини – символи України».

Підсумкове заняття: Вікторина «Рідної землі – природи дивограй»

Одноденний оздоровчий похід «Чарівний ліс».

ПРОГНОЗОВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ:

Вихованці мають знати:

- рослини – символи України;
- назви та цілющі властивості найпоширеніших лікарських рослин символів України своєї місцевості;
- будову, біологічні особливості рослин – символів України;
- тварин – символів України, які поширені на території України;
- створювати кращі умови для росту і розвитку рослин – символів України;
- рослинний і тваринний світ своєї місцевості;
- представників рослин і тварин різного краю, занесених до Червоної книги України.
- приказки, легенди, прикмети, життєві повір'я свого народу;
- правила поведіння під час гурткових занять;
- основні правила поведінки в природі.

Вихованці повинні вміти:

- користуватися лабораторним обладнанням;
- проводити спостереження у природі;
- визначати види рослин і тварин.

Вихованці мають набути досвіду:

- розрізняти рослини та тварини – символи України;
- застосовувати на практиці набуті знання;
- спостерігати за змінами в природі;
- знати явища природи;
- розпізнавати рослини – символи своєї місцевості, які вивчалися;
- доглядати за рослинами та тваринами в куточку живої природи.
- практичної діяльності з охорони довкілля;

- ведення фенологічних спостережень;
- виготовляти вироби з природного матеріалу;
- дбайливого ставлення до навколишнього середовища.

БЛОКИ ДОДАТКОВИХ ЗНАНЬ

I. Масова та природоохоронна робота:

1. Участь гуртківців в акціях та операціях: «Опале листя», «Осінні фантазії», «Майстерня Діда Мороза», «Годівничка», «Первоцвіти», «Здоровий спосіб життя», «Краса і біль України», «Без верби і калини нема України».
2. Виставка дитячих робіт.
3. Спостереження за перелітними птахами.
4. Екскурсія до П'ятничанського лісу, із метою ознайомлення із сезонними змінами в природі.

II. Здоровий спосіб життя.

1. Поняття про здоровий спосіб життя, та правила його дотримання.
2. Лікарські рослини та їх використання
3. Лікувальні властивості калини.
4. Обережно отруйні рослини.
5. Фізичні вправи – успіх здоров'ю.
6. Способи захисту людини від впливу несприятливих факторів за допомогою рослин.
7. Здорове харчування.
8. Харчові рослини в медицині.
9. Снодійна властивість маку.
10. Правила поведінки в природі.

III. Блок екології

1. Природа – джерело життя та краси.
2. Екологія – наука про природу.
3. Рослини – складова частина природи.
4. Рослини України занесені до Червоної книги.
5. Значення та властивості рослини житті людини.

6. Тварини України занесені до Червоної книги.
7. Вплив людини на рослинний та тваринний світ України

ЛІТЕРАТУРА

1. Булашев Г. Український народ у своїх легендах, релігійних поглядах та віруваннях. — К.: Довіра, 1993. - 403 с.
2. Тучапська Г.В. Квітковий бал: Етимологічний словник в легендах і переказах. – Тернопіль: Богдан, 2005. – 40с.
3. Паронова В.П. Квіти. К., 1993р
4. Золотницький Н. Ф. Квіти у легендах і переказах. – К., 1992 р.
5. Заверуха Б. В. Квіти дванадцятимісяців. — К.: Урожай, 1974. — 143 с.
6. Міщенко М. Дивосвіт. - К.: Веселка, 1990. — 204 с.
7. Шевело Л. Таїна богоні Флори. – Львів, 1995р.
8. Номис М. Українські приказки, прислів'я і таке інше. — К.: Либідь, 1993.— 765 с.
14. Павленко Л. Ліки з чар-зілля. — К.: Веселка, 1992. — 53 с.
15. Барна Л. С. Біологія. Скарбниця народних знань. Царства: рослини, тварини, гриби. - Тернопіль: Богдан, 2007. – 168с.
16. Ковальова Л.П. Рідний край Вінниччина. – Вінниця, 1998. – 88 с.
17. Данилко О. Будь природі другом. Тернопіль: Підручники і посібники, 2008. – 96с.
18. Шандрівська У нашому докїллі. Тернопіль: Підручники і посібники, 2008. – 136с.
19. Терлецький В. К. Дивовижне у світі рослин. — К.: Урожай, 1990. — 206.
20. Трайтак Д. І. Ботанічні вікторини. — К.: Радянська школа, 1966. — 86 с
21. Загубинога О. Інтелектуальні розваги та дидактичні ігри з екології.- К.: Шк. Світ, 2007. – 128 с.

